

بسم الله الرحمن الرحيم

طرح پژوهشی:

«ارزیابی و تحلیل بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME)

فرا بورس ایران و ارائه راهکارهای اصلاحی»

ناظر طرح:

سرکار خانم دکتر مهسا قربانی بوانی

نویسندگان:

جمعی از پژوهشگران

۱۴۰۱

«این طرح پژوهشی به سفارش مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی تهیه گردیده است و نظرات ارائه شده در آن صرفاً نظرات و بررسی‌های صورت گرفته توسط پژوهشگران است نه نظرات رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار»

چکیده

شرکت‌های کوچک و متوسط و دانش‌بنیان نقش عمده‌ای در شکوفایی اقتصادی کشورها دارند، به‌طوری‌که مسیر پیشرفت در بسیاری از کشورها با سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها انجام شده است. امروزه، توسعه این شرکت‌ها به‌عنوان پیشران پیشرفت اقتصادی شناخته می‌شود. این شرکت‌ها با ایجاد کارآفرینی، نوآوری، پویایی و اشتغال، نقشی بی‌بدیل را ایفا می‌کنند. بر اساس مطالعات و پژوهش‌های انجام شده چالش یا مانع عمده پیشروی پیشرفت این شرکت‌ها تامین مالی است. تا قبل از بحران مالی ۲۰۰۸ عمده تامین مالی این شرکت‌ها از بستر اخذ تسهیلات از شبکه بانکی انجام می‌شد لکن پس از بحران ۲۰۰۸ و خاصاً با استقرار بازل ۳، عملاً دسترسی این شرکت‌ها به منابع بانکی محدود و چالشی شد. در پسابحران ۲۰۰۸ پژوهشگران و اندیشمندان مالی تلاش کردند تا روش‌های نوین تامین مالی این شرکت‌ها را که عمدتاً مبتنی بر حقوق مالکانه و ابزارهای ترکیبی است، ارائه کنند. یکی از روش‌های نوین تامین مالی این شرکت‌ها ایجاد بازاری اختصاصی در کنار بازار اصلی معاملات سهام جهت افزایش سرمایه و معامله سهام این شرکت‌ها است. فرابورس ایران در سال ۱۳۹۵ اقدام به ایجاد بازار شرکت‌های کوچک و متوسط کرد. بررسی عملکرد این بازار نشان می‌دهد، اگرچه اهداف اولیه موردنظر طراحان تا حدود بسیار کمی تحقق یافته اما ایفای نقش گسترده‌تر این بازار نیازمند ارزیابی و تجزیه و تحلیل همه‌جانبه است. در پژوهش حاضر بر اساس ادبیات موضوع و مصاحبه با خبرگان و بررسی تجارب ده کشور چالش‌ها و راهکارها جهت پیشرفت این بازار شناسایی و رتبه‌بندی شدند. نتایج تحقیق بیان می‌دارد که این بازار با ۱۳ حوزه چالشی و ۸۶ چالش مواجه است که حوزه‌های مشوق‌ها و مزیت‌ها، موارد کلان، اهداف، بازار ثانویه و بخش‌بندی بازار ۵ حوزه چالشی اصلی بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران هستند.

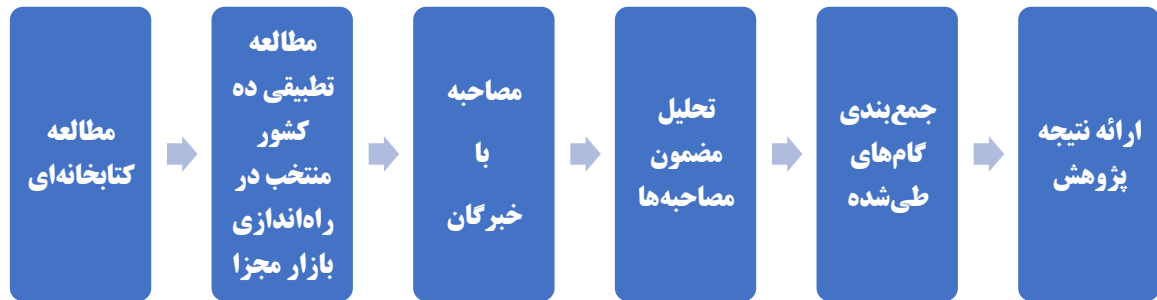
واژگان کلیدی: شرکت‌های کوچک و متوسط، شرکت‌های دانش‌بنیان، تامین مالی، بازار مجزا و حقوق مالکانه

امروزه نقش و اهمیت شرکت‌های کوچک و متوسط در شکوفایی اقتصادی کشورها بر کسی پوشیده نیست. این شرکت‌ها منبع نوآوری، اشتغال‌زایی و رشد اقتصادی محسوب می‌شوند؛ لذا آنان همواره در کانون توجه دولت‌ها، سیاست‌گذاران، تصمیم‌گیرندگان و فعالان اقتصادی هستند. بر اساس پژوهش‌های صورت گرفته عمده چالش پیشروی این شرکت‌ها تامین مالی است تا قبل از بحران مالی ۲۰۰۸ عمده تامین مالی این شرکت‌ها از طریق تسهیلات بانکی انجام می‌شد لکن در دوران پسابحران مالی ۲۰۰۸ عملاً دسترسی این شرکت‌ها به تسهیلات بانکی بسیار محدود گردید و با استقرار بازل ۳، موانع و چالش‌های جدی‌ای در مسیر تامین مالی بانکی ایجاد شد. در واکنش به این مهم روش‌های تامین مالی غیربانکی خصوصاً روش‌های مبتنی بر سرمایه (حقوق صاحبان سهام) برجسته شدند. یکی از این روش «بازار مجزای شرکت‌های کوچک و متوسط» است که هم‌اکنون کشورهای بسیاری اقدام به ایجاد و توسعه این بازار به‌عنوان بستری برای تامین مالی رشد و نوآوری کرده‌اند.

در ایران بیشترین تعداد شرکت‌ها مربوط به شرکت‌های کوچک و متوسط است. در سال ۱۳۹۹ بر اساس اطلاعات بانک مرکزی سهم شرکت‌های کوچک و متوسط از تسهیلات اعطایی به بخش‌های اقتصادی تنها ۴.۵٪ است که این میزان تامین مالی صورت گرفته با پوشش مطلوب نیازهای مالی این شرکت‌ها فاصله قابل توجهی دارد. در راستای ارائه بدیل‌های تامین مالی بانکی در سال ۱۳۹۵ فرابورس ایران اقدام به راه‌اندازی بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME) کرد. با بررسی عملکرد این بازار و نظرات خبرگان در می‌یابیم که بازار SME فرابورس ایران یک تجربه ناموفق است که در این بین ضروری بود پژوهشی دقیق به ارزیابی و تحلیل این بازار و راهکارهای عملیاتی بپردازد. در این بین همان‌طور که بررسی کردیم به دلیل اهمیت و جایگاه بی‌بدیل این شرکت‌ها در اقتصاد کشورها پژوهش‌های بسیاری به نقش و جایگاه این شرکت‌ها در اقتصاد، چالش‌ها و موانع رشد آنان و... پرداخته‌اند؛ اما ارزیابی و تحلیل بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران و ارائه راهکارهای عملیاتی تماماً از نوآوری‌های پژوهش حاضر است.

مسیر طی شده در این پژوهش

گام‌های طی شده در این پژوهش به شرح زیر است:

نگاره ۱: گام‌های طی شده در فرایند پژوهش

(۱) **مطالعه کتابخانه‌ای:** باتوجه به نقش بی‌بدیل شرکت‌های کوچک و متوسط در اقتصاد کشورها، این شرکت‌ها همواره در کانون توجه پژوهشگران بوده است و پژوهش‌های مختلفی سؤالات خود را به موضوعات مرتبط با این شرکت‌ها از جمله: نقش و جایگاه این شرکت‌ها در اقتصاد، چالش‌ها و موانع رشد شرکت‌های SME، شیوه‌های تامین مالی SME، موردکاوی‌های متعدد در رابطه با شرکت‌های کوچک و متوسط و غیره اختصاص داده‌اند. همچنین باتوجه به اهمیت و جایگاه برجسته این شرکت‌ها آنان همواره در کانون توجه سازمان‌ها و نهادهای ملی بین‌المللی از جمله: بانک جهانی، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، بانک توسعه آسیا، سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، اتاق ایران، اتاق تهران و... بوده‌اند؛ لازم به ذکر است که سعی شده است تمامی این موارد در گام مطالعات کتابخانه‌ای بررسی شود.

(۲) **مطالعه تطبیقی:** شیوه فعالیت و تعامل فعالان اقتصادی تابعی از عوامل متعددی از جمله حقوقی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و غیره است. در نگاهی دقیق‌تر در می‌یابیم که نهادهای قراردادی^۱ از یک سو اشاره به قوانین و مقرراتی دارد که به تدبیر و اداره قراردادها و الزامات قراردادی می‌پردازد و از سوی دیگر به سایر متغیرهای سیاستی نظیر مالیات‌ها، قوانین کار و سیاست‌های اقتصادی کلان که بر درآمدهای قابل تضمین و ارزش بنگاه‌ها اثر می‌گذارد. نهادهای قراردادی به طور اساسی میان کشورها متفاوت است و در نتیجه توسعه‌های مالی و تدبیر امور و حکمرانی شرکتی متفاوتی خواهیم داشت. مجموعه مناسبی از پژوهش‌ها در این زمینه توسط لاپرتا، لویز دی سیلانز و شلیفر و ویشنی (۱۹۹۷، ۱۹۹۸، ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰) شروع گردید که به مطالعه رابطه میان ساختارهای حقوقی کشورها و تدبیر امور و حکمرانی شرکتی پرداختند. آنان دو سنت حقوقی را در نظر گرفتند که عبارت‌اند از:

قوانین عرفی^۲ که در اغلب کشورهای انگلیسی‌زبان حاکم است و بر استقلال دستگاه قضایی، پاسخگویی دستگاه قضایی و محدودیت‌های تدوین قانون تأکید دارند.

قوانین مدنی^۳ که در مقابل بر تدوین قوانین (شیوه‌های ناپلئونی و بیسمارکی) تأکید دارد و به طور تاریخی نیز دستگاه سیاسی قضات را معین می‌کند. علاوه بر این تعیین نسبتاً متمرکز قضات در این سیستم راه را برای نفوذ گروه‌های ذی‌نفع آسان‌تر از سیستم قوانین عرفی می‌نماید. سه زیرشاخه گسترده نیز در قوانین مدنی وجود دارد: شاخه فرانسه، شاخه آلمان و شاخه کشورهای اسکاندیناوی

لازم به ذکر است که این تفاوت (قوانین مدنی و عرفی) تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بسیاری را بر بازار سرمایه کشورهای گوناگون داشته است. در نظر داشتن موارد فوق در انتخاب و بررسی تجارب کشورهای منتخب در راه‌اندازی و مدیریت بازار مجزای معاملات سهام شرکت‌های کوچک و متوسط از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ لذا در این قسمت تلاش شده است تا کشورهای متنوعی انتخاب شود تا بدین وسیله بتوان از تجربیات نظامات مختلف بهره برد.

^۱ Contracting Institutions

^۲ Common Law

^۳ Civil Law

ردیف	نام کشور	دلیل انتخاب
۱	انگلستان (بازار AIM)	این کشور به عنوان کشوری انگلیسی زبان که جز کشورهای آنگلوساکسونی و توسعه یافته است. همچنین بازارهای مالی انگلستان به عنوان مرجع در دنیا شناخته می شوند و مهد نوآوری های مالی هستند.
۲	ایالات متحده آمریکا (بازار رشد نزدیک)	این کشور جز کشورهای آنگلوساکسونی و توسعه یافته است و از جایگاهی بسیار برجسته در بازارها و نوآوری های مالی برخوردار است.
۳	ایتالیا (بازار رشد میلان)	این کشور از جمله کشورهای قوانین مدنی برشمرده می شود و همچنین کشوری توسعه یافته و برجسته در حوزه نوآوری انگاشته می شود و بازار سرمایه آن از جایگاه مطلوبی در حوزه یورو برخوردار است.
۴	کره جنوبی (بازار KONEX)	بازارهای سهام کره جنوبی در دنیا شناخته شده اند و به دلیل شباهت های اقتصادی و تاریخی بین این دو کشور، عموماً از تجربیات کره برای اقتصاد ایران استفاده می شود و این مهم در گزارش های بسیاری مسبوق به سابقه است.
۵	هنگ کنگ (بازار GEM)	هنگ کنگ به عنوان جزئی از جمهوری خلق چین و منطقه ویژه اداری آن محسوب می شود و در حال حاضر از مهم ترین بازارهای مالی آسیا و جهان انگاشته می شود.
۶	آفریقای جنوبی (بازار AltX)	بورس آفریقای جنوبی بزرگ ترین بورس قاره آفریقا است و این کشور به عنوان نماینده قاره آفریقا بررسی می شود.
۷	اندونزی (بازار Acceleration)	اندونزی کشوری مسلمان است که سابقه عملیاتی سازی بازار پول و سرمایه اسلامی را دارد؛ لذا به عنوان کشوری مسلمان که حضور آن در گزارش های پژوهشی مسبوق به سابقه است انتخاب گردید.
۸	کانادا (بازار Venture)	کانادا به عنوان یکی از کشورهای عضو گروه ۲۰ که بازار سرمایه آن در دنیا شناخته شده است. این کشور جایگاه مطلوبی از منظر متغیرهای محیط کسب و کار در دنیا دارد.
۹	هند (بازار NSE)	هند به عنوان یکی از قدرت های نوظهور برشمرده می شود که توانسته است برای چندین سال رشد اقتصادی بالایی را تثبیت کند و پیش بینی می شود این کشور بتواند نقشی برجسته را در محیط اقتصادی دنیا ایفا کند.
۱۰	مالزی (بازار LEAP)	مالزی کشوری مسلمان است که توانسته است نوآوری های بسیاری را در بازار پول و بازار سرمایه اسلامی عملیاتی سازی کند. لازم به ذکر است که بررسی این کشور در گزارش های پژوهشی مسبوق به سابقه است.

جدول ۱: کشورهای منتخب در کام مطالعه تطبیقی

۳) مصاحبه با خبرگان: در این گام مصاحبه‌های صورت گرفته در قالب مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام شد. در مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته برای گردآوری داده، چارچوب کلی سؤالات باتوجه به مرور گسترده ادبیات پژوهشی تعیین شده و سپس به برگزاری مصاحبه با ذی‌نفعان بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران شامل: مدیران شرکت‌های SME، مدیران و کارشناسان مشاوران عرضه و پذیرش، مدیران، معاونین و کارشناسان سازمان بورس و اوراق بهادار و فرابورس ایران، مدیران و کارشناسان مؤسسات حسابرسی، اعضای ادوار هیئت پذیرش، سهام‌داران و سرمایه‌گذاران شرکت‌های SME، اعضای هیئت علمی و خبرگان حوزه تامین مالی شرکت‌های SME اقدام شد. اطلاعات تکمیلی خبرگان مصاحبه‌شونده به شرح زیر است

ردیف	مدرک تحصیلی	سابقه کار (سال)	سازمان محل فعالیت
۱	دکتری تخصصی (PhD)	۱۲	مدیرعامل مشاور سرمایه‌گذاری
۲	کارشناسی ارشد	۷	مدیر ارزش‌گذاری
۳	کارشناسی	۱۸	مدیر مالی شرکت SME
۴	کارشناسی	۲۲	مدیر مالی شرکت SME
۵	دکتری تخصصی (PhD)	۲۰	مدیرعامل و عضو هیئت‌مدیره نهاد مالی
۶	کارشناسی ارشد	۱۸	مدیر سازمان بورس و اوراق بهادار
۷	دکتری تخصصی (PhD)	۷	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
۸	کارشناسی ارشد	۲۲	مدیر سازمان بورس و اوراق بهادار
۹	کارشناسی ارشد	۲۲	مدیرعامل و عضو هیئت‌مدیره شرکت سرمایه‌گذاری
۱۰	دکتری تخصصی (PhD)	۱۵	معاون فرابورس ایران
۱۱	دکتری تخصصی (PhD)	۸	کارشناس فرابورس
۱۲	دکتری تخصصی (PhD)	۱۶	معاون فرابورس
۱۳	دکتری تخصصی (PhD)	۱۳	مدیر فرابورس
۱۴	کارشناسی ارشد	۱۴	رئیس اداره سازمان بورس و اوراق بهادار
۱۵	کارشناسی ارشد	۱۵	مدیرعامل مشاور سرمایه‌گذاری
۱۶	دکتری تخصصی (PhD)	۱۶	معاون فرابورس
۱۷	دکتری تخصصی	۲۰	معاون فرابورس
۱۸	کارشناسی ارشد	۲۷	مدیرعامل و عضو هیئت‌مدیره شرکت سرمایه‌گذاری
۱۹	کارشناسی ارشد	۲۰	شریک مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان بورس
۲۰	دکتری تخصصی (PhD)	۱۵	معاون فرابورس
۲۱	کارشناسی ارشد	۱۸	مدیر کارگزاری
۲۲	دکتری تخصصی (PhD)	۵	مدیر شرکت سرمایه‌گذاری
۲۳	کارشناسی ارشد	۲۰	مدیرعامل شرکت SME

جدول ۲: اطلاعات خبرگان مصاحبه شونده

۴) تحلیل مضمون مصاحبه‌ها: به‌منظور ثبت داده‌ها تقریباً در اکثر مصاحبه‌ها - در مواردی که مصاحبه‌شوندگان اجازه دادند- به‌صورت صوتی ضبط شد و همچنین در حین انجام مصاحبه نیز یادداشت‌برداری صورت گرفت. پس از خاتمه جلسه صوت جلسات در قالب نرم‌افزار Word پیاده شدند. فایل‌های Word فایل نرم‌افزار MAXQDA ورژن ۲۰۲۰ شدند و برای انجام تحلیل کدگذاری شدند لازم به ذکر است که تحلیل مصاحبه‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون «Thematic Analysis» انجام پذیرفته است.

۵) جمع‌بندی گام‌های طی شده: با استفاده از روش استنباطی و استفاده از نتایج گام‌های قبلی (مطالعات کتابخانه‌ای، توصیفی - تحلیل، مطالعات تطبیقی و تحلیل مضمون) بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران ارزیابی و تحلیل شدند و همچنین راهکارهای اصلاحی ارائه شد.

۶) نتایج تحقیق بیان می‌دارد که این بازار با ۱۳ حوزه چالشی و ۸۶ چالش مواجه است که حوزه‌های مشوق‌ها و مزیت‌ها، موارد کلان، اهداف، بازار ثانویه و بخش‌بندی بازار ۵ حوزه چالشی اصلی بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران هستند که مهم‌ترین چالش‌های این حوزه‌ها به ترتیب عبارت‌اند از: فرایندپذیرش پیچیده و طولانی، مغفول ماندن بازاریابی پذیرش، هدف‌گذاری ناقص توسط فرابورس، صف‌های فروش پایدار و پر حجم و بخش‌بندی بازار به دو تابلوی رشد و دانش‌بنیان است.

یافته‌های پژوهش: با طی شدن فرایند پژوهش مشخص شد بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران با ۱۳ حوزه چالشی و ۸۶ چالش روبه‌رو است که اولویت‌بندی این حوزه‌ها به شرح زیر است. همچنین باتوجه به تعداد زیاد چالش‌ها، مهم‌ترین چالش و راهکار مربوط به هر حوزه در جدول زیر اشاره شده است.

رتبه	عنوان حوزه چالشی	تعداد چالش إحصاء شده	مهم‌ترین چالش	راهکار
۱	مشوق‌ها و مزیت‌ها	۱۶	«فرایندپذیرش پیچیده و طولانی (۲ تا ۳ سال)»	«خاتمه فرایندپذیرش طی ۲ تا ۶ ماه از پایان مرحله آماده‌سازی»
۲	حوزه کلان	۱۲	«مغفول ماندن بازاریابی پذیرش»	«استفاده از تمام ظرفیت‌های سازمان بورس، شرکت بورس تهران و فرابورس ایران در بازاریابی پذیرش»
۳	اهداف	۶	هدف‌گذاری ناقص توسط فرابورس ایران: «تسهیل تامین مالی مبتنی بر سرمایه برای شرکت‌های SME»	۱) تامین مالی رشد ۲) تامین مالی نوآوری ۳) تامین مالی بخش خصوصی ۴) تامین مالی طرح‌های توسعه ۵) ارزش‌گذاری شرکت‌ها ۶) تبدیل تامین مالی بانکی
۴	بازار ثانویه	۴	«صف‌های فروش پایدار و پرحجم»	«ایجاد مشاور تخصصی (تقویت عرضه) و پشتیبانی از سرمایه‌گذاران حرفه‌ای (تقویت تقاضا)» و «بازارگردان تخصصی بازار SME»

رتبه	عنوان حوزه چالشی	تعداد چالش إحصاء شده	مهم ترین چالش	راهکار
۵	بخش بندی بازار	۴	بازار SME متشکل از دو تابلوی رشد و دانش بنیان	سامان دادن بخش های: برتر، رشد، دانش بنیان و نوپا
۶	مشاور تخصصی	۱۰	«عدم ایجاد مشاوران تخصصی بازار SME»	«اعطای مجوز جدید مشاور تخصصی بازار SME به نهادهای مالی موجود در کوتاه مدت و ایجاد نهاد مالی جدید در بلندمدت»
۷	الزامات پس از عرضه	۴	«برابری الزامات پس از عرضه برای شرکت های SME و بزرگ»	«معافیت و تخفیف در الزامات پس از عرضه در زمینه های: گزارشگری، افشائات، حکمرانی و...»
۸	کمیته پذیرش	۱۱	«عدم حضور خبرگان صنعت»	«حضور خبرگان صنعت (۱ یا ۳ نفر) در قالب عضو مدعو»
۹	الزامات پذیرش	۶	«همسانی شرکت های SME و شرکت های بزرگ در محیط حقوقی به دلیل ثبت نزد سازمان بورس»	«عملیاتی سازی بستر اعطای تخفیفات و معافیت های ویژه به شرکت های SME با اصلاح قانون ثبت نزد سازمان بورس»
۱۰	فرایند پذیرش	۵	«اجرای ضعیف مرحله آماده سازی»	«انجام مرحله آماده سازی ذیل راهبری و نظارت مشاور تخصصی»
۱۱	اسناد پذیرش	۴	«برابری اسناد پذیرش شرکت SME و»	«تفویض اختیار تهیه اسناد پذیرش به مشاور

رتبه	عنوان حوزه چالشی	تعداد چالش إحصاء شده	مهم ترین چالش	راهکار
			بزرگ»	تخصصی»
۱۲	شیوه های ورود به بازار	۳	«عدم تحقق تامین مالی رشد و نوآوری با IPO به روش فروش سهام موجود»	«IPO به روش افزایش سرمایه از محل صرف سهام با سلب حق تقدم»
۱۳	نام بازار	۱	استفاده از لفظ کوچک و متوسط در نام گذاری	بازار شکوفایی، بازار رشد، بازار جهش، بازار نوآوری، بازار آینده و...

جدول ۳: برخی از یافته های پژوهش

پیشنهادهای به پژوهشگران: پژوهش حاضر، به صورت علمی در تلاش بود که به سؤالات خود پاسخ دهد؛ لذا هدف اصلی این پژوهش همان گونه که در عنوان آن پدیدار است ارزیابی و تحلیل بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس بود و تلاش کرد پاسخ‌های سؤالات خود را به دست آورد. در این فرایند موضوعاتی پدیدار شد که از این پتانسیل برخوردار هستند تا در پژوهش‌هایی مستقل بدان پرداخته است که این موارد به شرح زیر است.

- امکان‌سنجی تشکیل بورس جدید با کارکرد معاملات سهام شرکت‌های کوچک و متوسط
- امکان‌سنجی ایجاد مشاور تخصصی بازار SME در بازار سرمایه ایران
- ارزیابی و تحلیل شیوه‌های ارزش‌گذاری شرکت‌های نوپا و دانش‌بنیان
- آسیب‌شناسی مشاوران پذیرش در بازار سرمایه جمهوری اسلامی ایران
- آسیب‌شناسی دستورالعمل پذیرش در بازارهای اول و دوم فرابورس ایران
- ارزیابی و تحلیل تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط از طریق انتشار اوراق بهادار قابل تبدیل و ارائه راهکارهای عملیاتی
- ارزیابی و تحلیل تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط از طریق انتشار صکوک و ارائه راهکارهای عملیاتی
- آسیب‌شناسی ساختار کمیته یا هیئت پذیرش در بازار سرمایه ایران و ارائه راهکارهای عملیاتی
- امکان‌سنجی ایجاد شرکت‌های ارتباط با سرمایه‌گذاران (IR)
- شناسایی ابزارهای تقویت شهرت شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار سرمایه و ارائه راهکارهای عملیاتی
- آسیب‌شناسی امیدنامه‌های منتشر شده توسط متقاضیان پذیرش در فرابورس ایران
- آسیب‌شناسی امیدنامه‌های منتشر شده توسط متقاضیان پذیرش در بورس تهران
- آسیب‌شناسی گزارش‌ها ارزش‌گذاری متقاضیان پذیرش
- آسیب‌شناسی راهکارهای تامین مالی چرخه رشد شرکت‌ها از طریق بازار سرمایه
- آسیب‌شناسی عملکرد صندوق‌های PE و ارائه راهکارهای اصلاحی
- آسیب‌شناسی عملکرد صندوق‌های VC و ارائه راهکارهای اصلاحی
- آسیب‌شناسی بازار پایه فرابورس ایران
- امکان‌سنجی ایجاد صندوق یا شرکت حمایت از سرمایه‌گذاران اوراق بهادار
- ارزیابی و تحلیل جایگاه درج مستقیم^۴ در بازار سرمایه ایران و ارائه راهکارهای اصلاحی
- ارزیابی و تحلیل عرضه عمومی اولیه (IPO) در بازار سرمایه ایران و ارائه راهکارهای اصلاحی
- ارزیابی و تحلیل تعارض منافع در فرایند پذیرش و ارائه راهکارهای اصلاحی

^۴ Direct Listing

برخی از منابع و مآخذ:

- ◀ حامدی، میثم؛ کاوند، مجتبی (۱۳۹۸): تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط از طریق بازار سرمایه. مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار.
- ◀ حسینی، سیدمحمد رضا (۱۳۹۸): موانع و راهکارهای تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط از طریق بازار سرمایه. مرکز پژوهش‌های مجلس.
- ◀ رسولیان، سمیرا؛ شهبازی غیاثی، موسی؛ نعمتی شهاب، علی؛ رمضان، مهدی (۱۳۹۵): الگوی تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط ۵. تأمین مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط در آمریکا. مرکز پژوهش‌های مجلس.
- ◀ رمضان، مریم؛ شیبانی‌فر، سوده؛ توکلی کوشا، مهسا (۱۳۹۹): گزارش فدراسیون جهانی بورس‌ها در خصوص بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME). شرکت فرابورس ایران.
- ◀ محمدی، زهرا؛ فروحی، شبنم (۱۳۹۵): مطالعات تطبیقی تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط در جهان؛ تجربه کره. (گزارش شماره ۱ بولتن بررسی مسائل روز اقتصاد ایران - بهمن ۱۳۹۵). مرکز پژوهش‌های اتاق ایران.
- ◀ واحد تحقیق و توسعه شرکت فرابورس ایران (۱۳۹۴): الگوی تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط ۴. بازار مجزا برای تأمین مالی در بورس (مطالعه تطبیقی و پیشنهاد مدلی برای ایران). مرکز پژوهش‌های مجلس
- Andriati, S. L., & Kamello, T. (۲۰۱۸), Empowerment of small and medium (SMEs) enterprises through the provision of credit with the guarantee of movable objects. In E3S Web of Conferences (Vol. ۵۲, p. ۰۰۴۷). EDP Sciences.
- Arora, N. and Singh, B. (۲۰۲۰), "Determinants of oversubscription of SME IPOs in India: evidence from quantile regression", Asia-Pacific Journal of Business Administration, Vol. ۱۲ No. ۳/۴, pp. ۳۴۹-۳۷۰. <https://doi.org/10.1108/APJBA-05-2020-016>.
- Arora, N. and Singh, B. (۲۰۲۱), "The long-run performance of SME IPOs in India: empirical evidence from Indian stock market", Journal of Asia Business Studies, Vol. ۱۵ No. ۱, pp. ۸۸-۱۰۹. <https://doi.org/10.1108/JABS-10-2019-0305>
- International Organization of Securities Commissions (IOSCO) (۲۰۱۵): SME FINANCING THROUGH CAPITAL MARKETS. Final Report.
- Koreen, Miriam; Laboul, André; Smaini, Naima (۲۰۱۸): G۲۰/OECD effective approaches for implementing the G۲۰/OECD high-level principles on SME financing.
- OECD (۲۰۱۵), New Approaches to SME and Entrepreneurship Financing: Broadening the Range of Instruments, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264240907-en>
- OECD (۲۰۲۰), Financing SMEs and Entrepreneurs ۲۰۲۰: An OECD Scoreboard, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/01fe03d-en>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development, (OECD) (۲۰۲۰): Financing SMEs and Entrepreneurs ۲۰۲۰. Available online at <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/01fe03d-en>.
- World Bank Group. ۲۰۲۰. Capital Markets and SMEs in Emerging Markets and Developing Economies : Can They Go the Distance?. World Bank, Washington, DC. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33373> License: CC BY ۳, ۰ IGO